

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 137/09-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. apríla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Obce C., zastúpenej starostom Ing. T. Č., právne zastúpenej advokátkou JUDr. A. V., T., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a 4 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 176/2008 z 30. septembra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Obce C. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. februára 2009 doručená sťažnosť Obce C. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 a 4 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 176/2008 z 30. septembra 2008 (ďalej len „rozsudok“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka pred Okresným súdom Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 46/2002 bola úspešná v merite veci, tento súd jej však nepriznal trovy konania. Z toho dôvodu preto podala proti rozsudku v tejto časti odvolanie. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) však potvrdil napadnuté rozhodnutie. Sťažovateľka podala aj dovolanie proti rozsudkom súdov nižšieho stupňa s odôvodnením, že súdy podali nesprávny výklad ustanovenia § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a z toho dôvodu postupom súdov jej bola odňatá možnosť konať pred súdom, čím došlo k nerovnakému postaveniu účastníkov konania a nespravodlivému súdnemu procesu. Poukázala na to, že uznesenie možno vyhlásiť, ak účastníci konania sú prítomní pri vyhlásení rozhodnutia, inak je treba rozhodnutie doručiť. Uviedla to z toho dôvodu, že na poslednom rozhodnutí krajského súdu nebola síce prítomná, riadne sa však ospravedlnila. O rozhodnutí, ktoré sa jej dotýkalo, sa dozvedela neskoro. Popierala pritom, že by si trovy konania pred súdom neuplatnila, a bola toho názoru, že súdy vo veci nespravodlivo rozhodli. Jej argumenty si dostatočne neosvojil ani najvyšší súd, stotožnil sa so závermi súdov nižšieho stupňa, nezistil dôvody podľa § 237 písm. f) OSP pre dôvodnosť podaného dovolania, a preto ho odmietol.

Pretože sťažovateľka v konaní a rozhodnutí najvyššieho súdu vidí neústavný postup a rozhodnutie, žiada, aby ústavný súd vo veci vydal tento nálež:

„1. Základné právo sťažovateľa zaručené podľa článku 46 ods. 1 vo vzťahu k čl. 152 ods. 4 a čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 36 ods. 1 a 4, čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, rozhodnutím zo dňa 30. 9. 2008 Najvyššieho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 176/2008, bolo porušené.

2. Zrušuje sa rozhodnutie zo dňa 30. 9. 2008 Najvyššieho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 176/2008, s tým aby tento vo veci konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd SR je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd ak vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 176/2008 z 30. septembra 2008 jej postupom súdov bola odňatá možnosť konať pred súdmi, súdy nesprávne rozhodli vo veci priznania jej trov konania, čím porušili jej označené ústavné práva.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takého práva alebo slobody na druhej strane, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva a slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná judikatúra).

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

V danom prípade je relevantnou aj judikatúra ústavného súdu, v zmysle ktorej je na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobie platí, aj pokiaľ ide o skúmanie prípustnosti návrhu na začatie dovolacieho konania, jeho opodstatnenosti a pod.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení

však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ, a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítat' s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; vec Pérez De Rada Cavanilles c. Španielsko, rozsudok ESLP z 28. októbra 1998).

Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľky s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky prípustnosti dovolania v danej veci.

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok žalovanej smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním, pretože podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, len pokiaľ to pripúšťa zákon.

Žalovaná vo svojom dovolaní napadá výrok odvolacieho súdu o trovách konania. Prípustnosť dovolania proti výroku odvolacieho súdu o trovách konania treba posudzovať podľa § 239 O. s. p., nie podľa § 238 O. s. p. Ide totiž o rozhodnutie, ktoré má povahu uznesenia v zmysle § 167 ods. 1 O. s. p., a to aj v prípade, že je pojaté do rozsudku o veci samej. Ani v takom prípade nezmení rozhodnutie o trovách konania svoju procesnú povahu,

preto z hľadiska prípustnosti dovolania treba na neho hľadiť ako na uznesenie. Ustanovenie § 239 ods. 3 O. s. p. ale výslovne ustanovuje, že predchádzajúce odseky 1 a 2 (prípúšťajúce dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu) neplatia, ak ide o uznesenie o trovách konania.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti potvrdzujúcemu uzneseniu, ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písm. a) až g) tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Prípustnosť dovolania z hľadiska ustanovenia § 237 O. s. p. pritom nie je založená už tým, že dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou vadou uvedenou v § 237 O. s. p., ale nastáva až vtedy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu vadou uvedenou v citovanom zákonom ustanovení skutočne trpí.

So zreteľom na žalovanou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameral na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľky, že v prejednávanej veci jej postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f) O. s. p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Z obsahu spisu je zrejmé, že právna zástupkyňa žalovanej na pojednávaní pred prvostupňovým súdom dňa 7. 12. 2006 zobrala na vedomie termín pojednávania dňa 8. 2.

2007, na ktorom sa však nezúčastnila z dôvodu zdravotných problémov, z neúčasti sa ospravedlnila, avšak nežiadala pojednávanie odročiť. Na pojednávaní dňa 8. 2. 2007 bol prvostupňovým súdom vyhlásený rozsudok vo veci samej a boli aj žalovanej priznané trovy konania. Keďže právna zástupkyňa žalovanej trovy v lehote troch dní od vyhlásenia rozhodnutia nevyčíslila, prvostupňový súd jej priznal trovy vo výške 0,- Sk.

Pre posúdenie, či žalovanej bola odňatá možnosť konať pred súdom prvého stupňa, je rozhodné to, či právna zástupkyňa žalovanej mala možnosť sa o vyhlásení rozhodnutia dozvedieť (jedná sa o rozhodnutie prvostupňového súdu vo veci samej). Z obsahu spisu je zrejmé, ako už bolo hore uvedené, že právna zástupkyňa žalovanej brala termín pojednávania na deň 8. 2. 2007 na vedomie, pojednávania sa nezúčastnila, ospravedlnila sa zo zdravotných dôvodov, bez toho, aby žiadala odročiť toto pojednávanie. Po pojednávaní dňa 8. 2. 2007 právna zástupkyňa žalovanej nevykonala žiaden úkon, ktorým by bola zistila, že vo veci bolo vyhlásené rozhodnutie a mohla včas uplatniť trovy konania žalovanej. Podľa názoru dovolacieho súdu postavenie v akom sa ocitla si privodila sama. Postupom prvostupňového ani odvolacieho súdu nebola žalovanej odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f) O. s. p.).

Keďže prípustnosť dovolania žalovanej nemožno v prejednávanej veci vyvodiť ani z ustanovenia § 239 O. s. p., ani z ustanovenia § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jej opravný prostriedok odmietol podľa § 243b ods. 4 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. So zreteľom na právnu úpravu dovolacieho konania nezaoberal sa napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti z dôvodov žalovanou namietaných.“

Podľa názoru ústavného súdu uvedený postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľky nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľka sa so skutkovým hodnotením a následne s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom skutkových omylov a právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je

opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Ústavný súd aj keby nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle judikatúry by mohol nahraďiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel účel a ich význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietnuť.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2009